

TRØNDERSK NATUR

1988:15 nr 4

TRØNDERSK NATUR

Naturtidsskrift for Trøndelagsfylkene

Ansvarlig for utgivelsen:

Norsk ornitologisk forening
Avd. Nord-Trøndelag,
Postboks 68, 7501 Stjørdal.
Postgiro 3 89 38 80

Norsk ornitologisk forening
Avd. Sør-Trøndelag,
Postboks 139, 7001 Trondheim.
Postgiro 3 10 39 91

Redaksjon: Øystein R. Størkersen (red.), Trond Haugskott (layout),
Stein O. Johansen (kasserer), Nils Røv.

Tidsskriftet utkommer med 4 nummer pr. år. Medlemmer i NOF/NT
og NOF/ST får tidsskriftet gratis. Abonnement koster for øvrige kr.
40.- pr. år. Betales til postgiro 3 60 19 52. Adresse: Trøndersk Natur,
Postboks 1719 Rosenborg, 7002 Trondheim.

Annonsepriser: 1/1 side kr. 400.- 1/2 s. kr.200.- og 1/4 s. kr. 100.-

Redaksjonens adresse: Trøndersk Natur, Postboks 1719 Rosenborg,
7002 Trondheim. Denne adressen benyttes ved innsending av manus.

Adresseendringer: Skjer for abonnenter direkte til TN, for
medlemmer i fylkesforeningene via h.h.v. NOF/NT og NOF/ST.

NOF/NT og NOF/ST er fylkesforeninger av Norsk Ornitologisk
Forening, som er en landsomfattende organisasjon for alle fugleinte-
resserte, og som arbeider for å øke og spre kjennskap til fuglelivet og
verne om fuglene og deres livsmiljø. NOF utgir et eget tidsskrift: Vår
Fuglefauna, som utkommer med 4 nummer årlig. Abonnement skjer
ved henvendelse til NOF, Postboks 2207, 7001 Trondheim. Tlf. 07/
52 51 42 (mandag til fredag).

Kjære leser!

Et tegn i tiden er at vi blir stadig mer opptatt av grønne verdier mens naturen rundt oss er i krise. Organisasjoner som NOF opplever nå også større støtte for sine aktiviteter.

Men det er viktigere enn før å ikke se for snevert på sine fagfelt, skal man henge med i miljødebatten er det også en fordel med brede kunnskaper. Vi i TN tror også at vi fuglefolk har godt av å få servert annet stoff enn bare fuglestoff.

Er det så noen av TN's lesere og evt. andre som kan bidra med lette/informative artikler fra f.eks. zoologien (alt fra strandsnegl til elg er velkomment!), botanikken, entomologien,

økologien, etologien, geologien, osv.? Eller kanskje noen har greie på været, kom igjen plag oss i redaksjonen med korte og lengre innlegg!

Denne gang er vi glade for å bringe artikler som vi vet fenger interesse hos mange. Fjordtellingprosjektet er en av de mest vellykkede og engasjerende oppgaver som våre fylkesforeninger er med på.

Gaulosenrapporten reflekterer også en jevnt stigende interesse for feltaktiviteter og bekrefter områdets posisjon både som et viktig fugleområde samt et viktig rekreasjonsområde. Vel møtt neste år fra oss i Trøndersk Natur!

ØRS

TN informerer: Frist for innlevering av stoff til nr. 1/89 er 1. mars. Abonnementsprisen for 1989 er nå hevet med kr. 5.- til kr. 40.- Atlasheftet for Sør-Trøndelag og Status for trua arter i Sør-Trøndelag er nå sluttsolagt. Evt. rest-eksemplarer vil kun bli å få kjøpt fra salgsavdelingen på NOF/ST's møter.

Vintertellinger av sjøfugl i Trondheimsfjorden 1979-88

Sjøfuglutvalget for Trondheimsfjorden:

Otto Frengen
Kjell Arne Furunes
Svein-Håkon Lorentsen
Torgeir Nygård
Nils Røv

Tellingene ble som vanlig utført fra midten av januar til første del av februar, av frivillige tellere fra NOF S-Tr. og N-Tr. Navnet på de som har deltatt i tellingene er gitt i Appendix i forrige rapport (TN nr. 1, 1986) summerte opp resultatene til og med 1985. Vi vil her kort gjøre rede for de tre siste års tellinger, og presenterer dem sammen med tidligere data. Resultatene blir mer og mer interessante etter som årene går, og viser nå flere klare bestandstendenser.

Tabell 1 viser totalt antall opptalte individer av de viktigste artene. Tallene i tabellen gir imidlertid ikke et nøyaktig bilde av bestandsforandringene, fordi ikke alle tellelokalitetene er blitt talt opp hvert år.

Fra og med 1988 har vi foretatt en viss reduksjon i antall faste lokaliteter, basert på en statistisk vurdering av tidligere års materiale. Det er i første rekke noen lokaliteter på nordsia av fjorden som er gått ut, dette fordi de ut ifra en nøye vurdering erfaringsmessig bidro lite til totaltallene, og til forståelsen av de større svigningene.

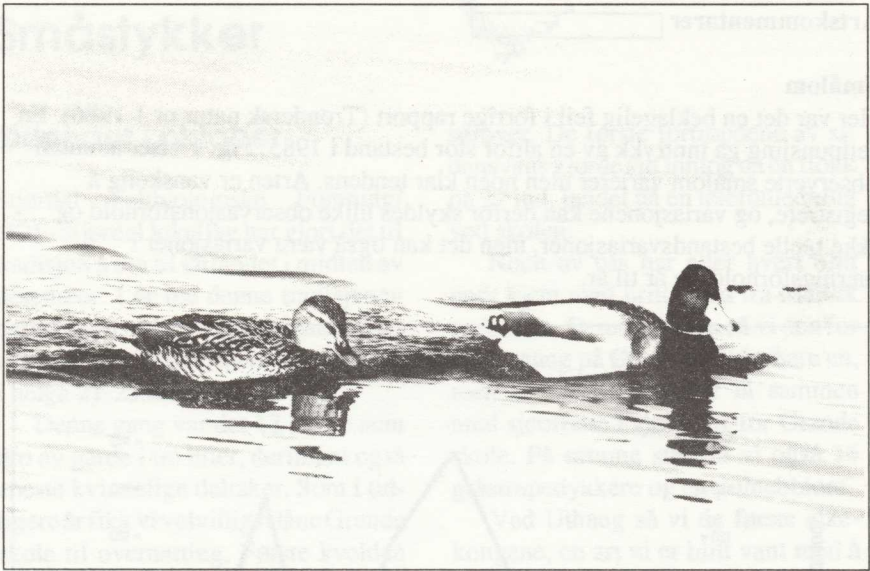
For å få et klart bilde av utviklingstendensene, har vi reknet ut bestandsindekser der året 1982 er gitt indeksverdien 100. 1982 er valgt som referanseår, da dette var det første året med fullt utbygd lokalitetsnett på landsbasis.

Beregningene foregår på den måten at bare de lokalitetene som er felles for referanseåret og det aktuelle året blir brukt i indeksberegningen. Eksempelvis, hvis strekning nr 17 ikke ble talt i 1988, så blir tallene for denne strekningen i 1982-materialet også fratrukket forut for indeksberegningen for 1988. Generelt er beregningen slik:

Indeks=
(netto antall i 19xx/netto
antall i 1982) x 100

Med netto antall menes altså for hver art totalsummen for hele fjorden fratrukket antallet i ikke-parede lokaliteter.

Fig. 1 - 14 viser variasjonen i indeksverdiene for et utvalg av de viktigste artene i perioden 1979-88.

Stokkanda er den vanligste grasandarten også vinterstid. Foto: Otto Frengen

Vinterbestanden av ærfugl har minket noe de senere åra. Foto: Otto Frengen

Smålom

Her var det en beklagelig feil i forrige rapport (Trøndersk natur nr 1 1986). En feilpunsjing ga inntrykk av en altfor stor bestand i 1985. Fig. 1 viser at antall observerte smålom varierer uten noen klar tendens. Arten er vanskelig å registrere, og variasjonene kan derfor skyldes ulike observasjonsforhold og ikke reelle bestandsvariasjoner, men det kan også være variasjoner i næringsforhold fra år til år.

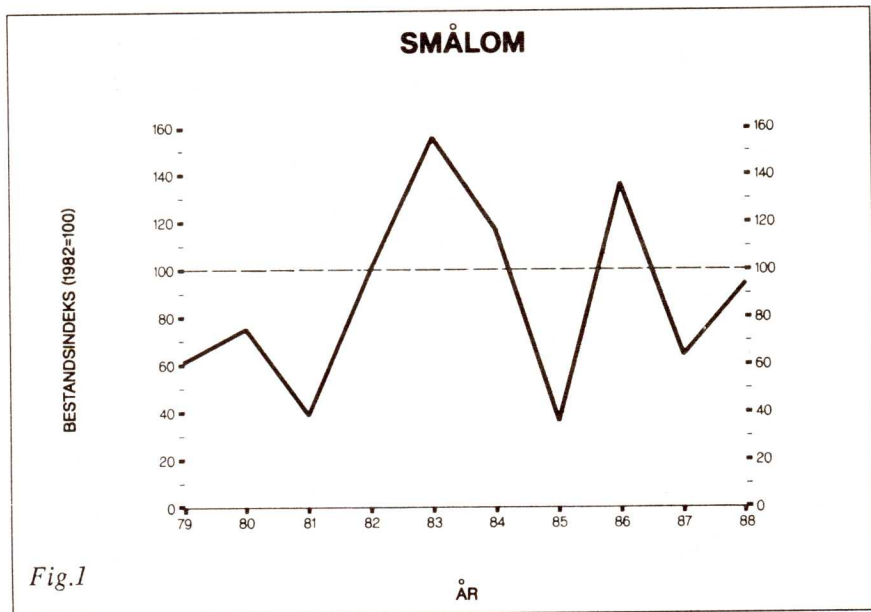

Fig.1

Horndykker

Heller ikke hos denne arten er det noen klar bestandstendens (Fig 2). Variasjonen er omtrent som hos smålom, med en klar topp i 1983 som et markert trekk.

Storskarv

Den norske hekkebestanden økte betydelig i årene fra ca. 1980 til 1985 da bestanden var på topp med ca. 20 tusen par (se Økoforsk-rapp. nr.5, 1988). Antall overvintrende storskarv i Trondheimsfjorden har imidlertid økt i perioden 1985-88 (Fig. 3). Utviklingen gjenspeiler således ikke tendensen i hekkebestanden. Tilgangen på næring (fisk) har trolig avgjørende betydning for hvor mange skarver som overvintrer i fjorden.

HORNDYKKER

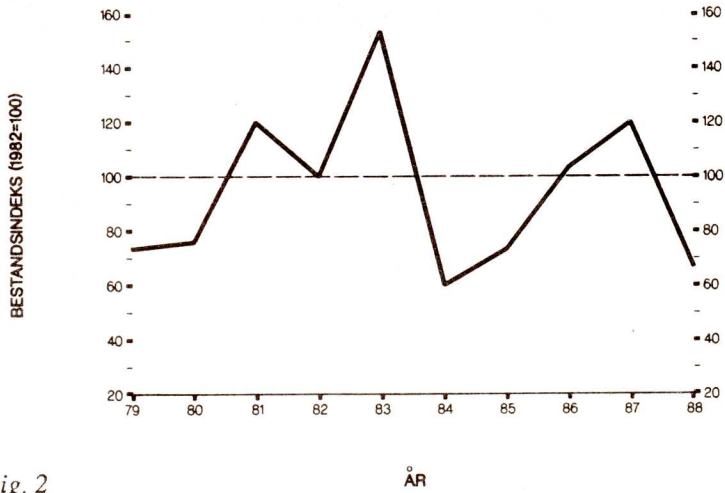

Fig. 2

STORSKARV

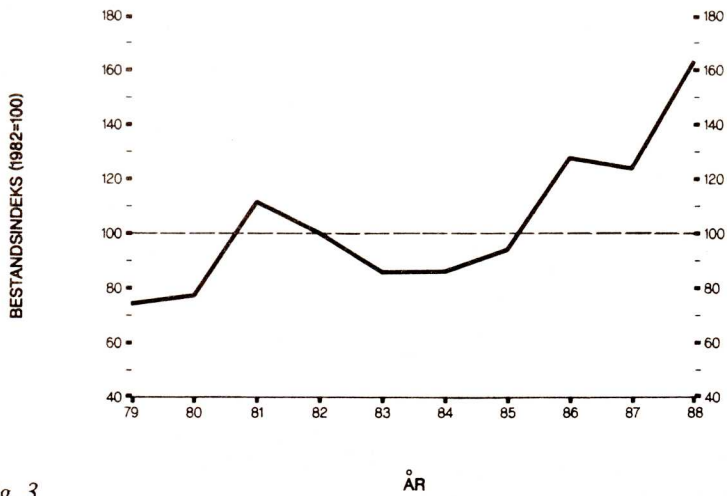

Fig. 3

Gråhegre

Gråhegrebestanden var på topp i 1976. Etter et bestandssammenbrudd i slutten av 1970-årene, økte bestanden jevnt fram til 1985 (Fig. 4). Antall overvintrende gråhegre i fjorden var i 1988 på samme nivå som i de "gode" hegreårene 1976 og 1985. Det er kjent at de klimatiske forhold har stor betydning for bestanden av overvintrende gråhegre, og at individer kan bukke under i kalde vintre.

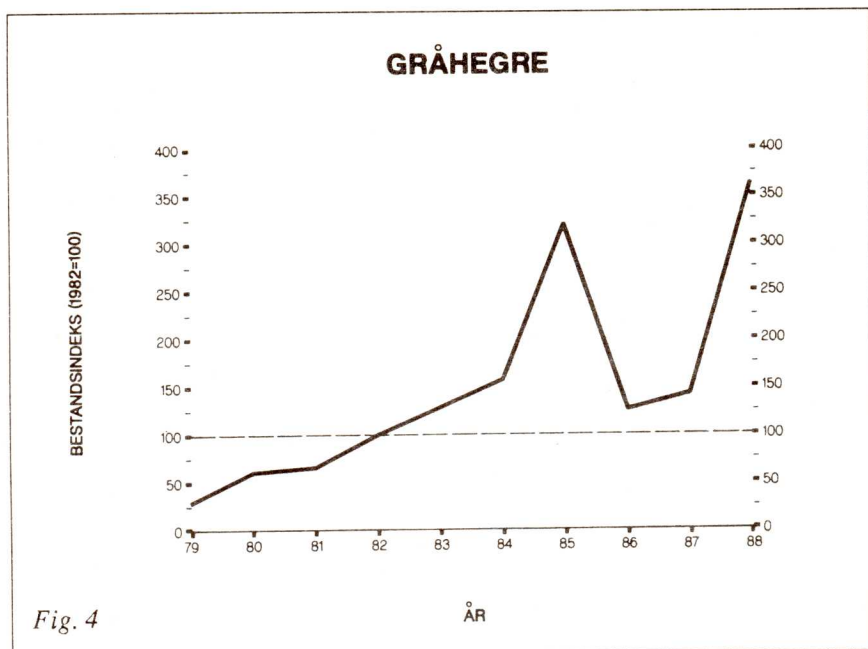

Fig. 4

Sangsvane

Den generelle økningen i overvintringsbestanden (Fig. 5) er i samsvar med bestandssituasjonen i overvintringsområdene ellers i Nord-Europa, og skyldes åpenbart at hekkebestanden har øket i de senere årene.

Kanadagås

Etter at et stort antall ble opptalt i 1987, ble det i 1988 registrert færre gjess enn noen gang tidligere (Fig. 6). Dette skyldes åpenbart at det under tellingene var svært lite snø i låglandet i Trøndelag. Kanadagjessene fantes derfor trolig rundt omkring på dyrka mark, og ble i stor grad ikke observert under tellingene.

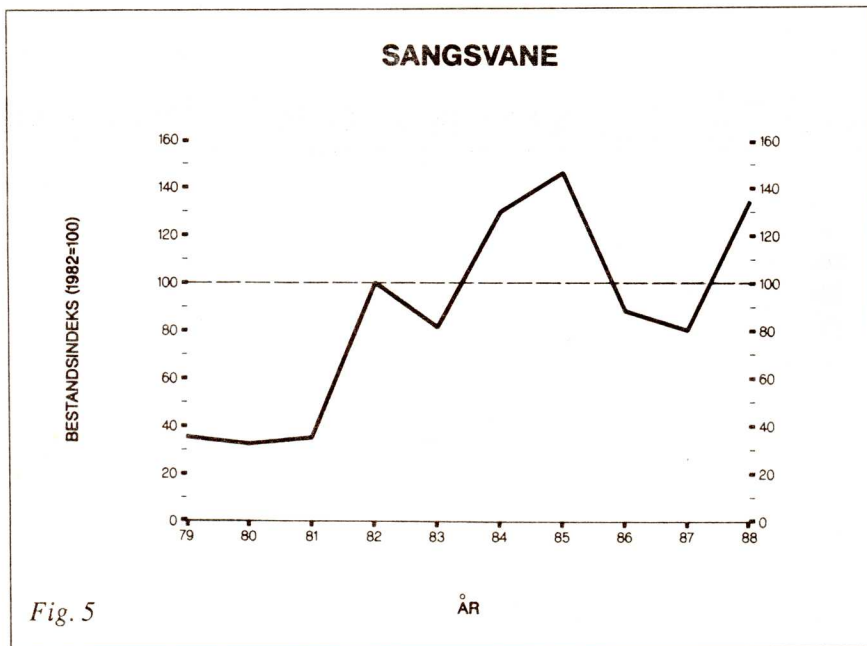

Fig. 5

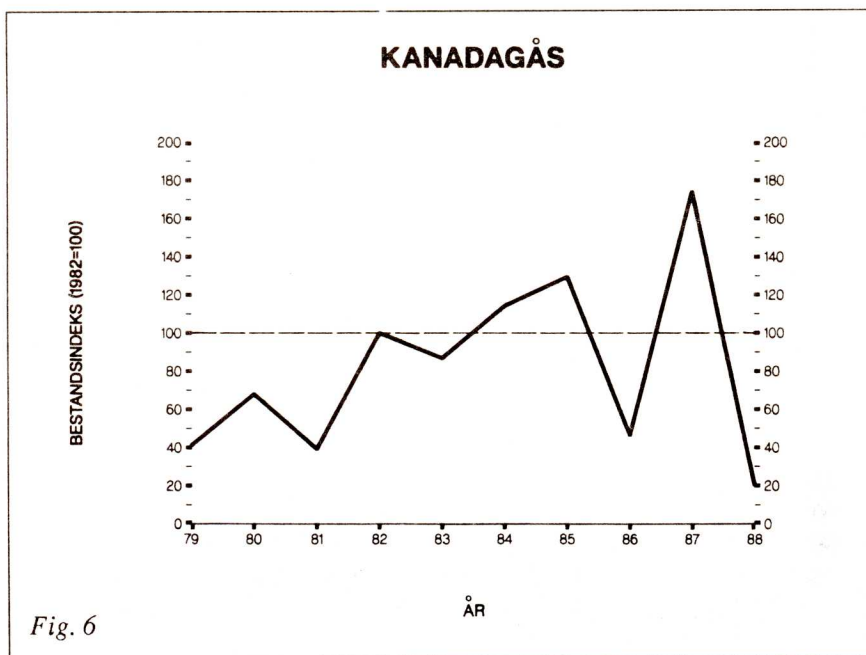

Fig. 6

Stokkand

Etter det store antallet overvintrende stokkender i 1985, har bestanden de siste åra vært nede på et mere "normalt" nivå (Fig. 7). Et bemerkelsesverdig trekk er at vinterbestanden av stokkand varierer på samme måte som svartandbestanden (se Fig. 9). En sannsynlig forklaring er at de overvintrende endene blir rekruttert fra de samme områdene. 1985 var et ekstremt isår i Østersjøen og i danske farvatn. Dette kan ha ført til at uvanlig mange fugler dette året trakk over mot isfrie kystområder i Norge. Andelen ungfugler hos stokkand var som normalt, i motsetning til hos svartand, hvor det var så og si bare hunner/ungfugl som ble registrert.

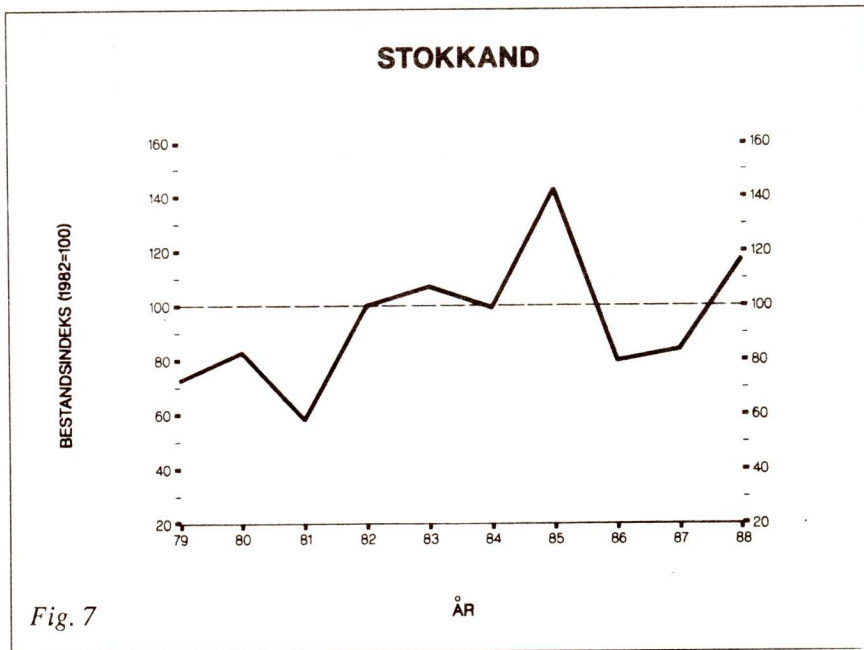

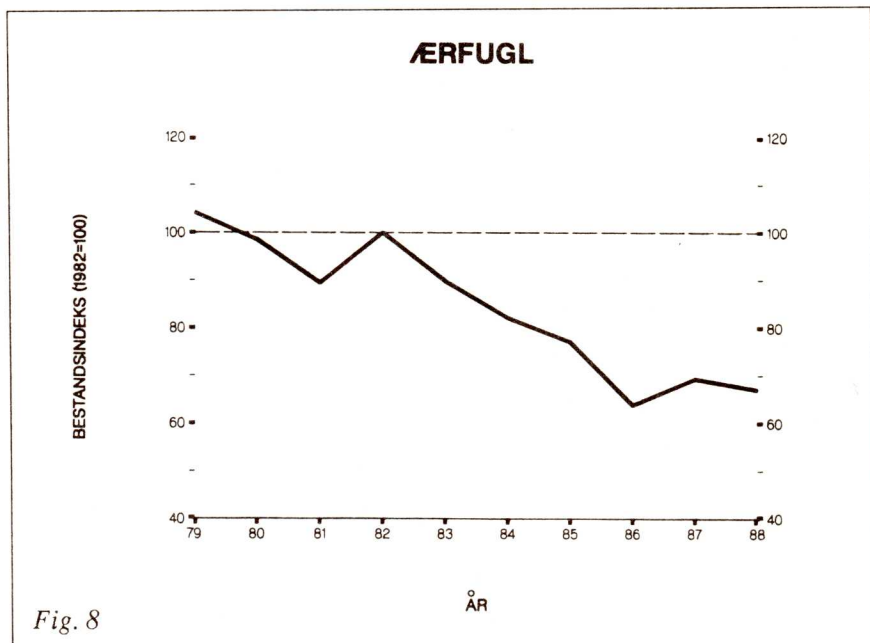
Fig. 7

Ærfugl

Bestanden ligger nå på omkring 2/3 av det den var i 1979-80. Men indeksverdiene for de tre siste åra kan tyde på at nedgangen har stagnert (Fig 9). Siden vi vet for lite om hvilke hekkebestander som overvintrer i fjorden, er det vanskelig å gi noen god forklaring på bestandsnedgangen. Nedgangen i hekkebestanden på Tautra etter at moloen ble bygd, har opplagt hatt betydning. Men også andre forhold må spille inn. Det kan nevnes at et

betydelig antall voksne ærfugl hver vinter blir drept i fiskegarn. Særlig ille er det under torskefisket inne i fjorden om våren, bl.a. på Skatval.

Ellers kan vi legge merke til at den negative tendensen i ærfuglbestanden og bestandsutviklingen hos de andre marine dykkendene sjørre og havelle er svært sammenfallende. Kan det være næringsforholdene i Trondheimsfjorden som er forandret?

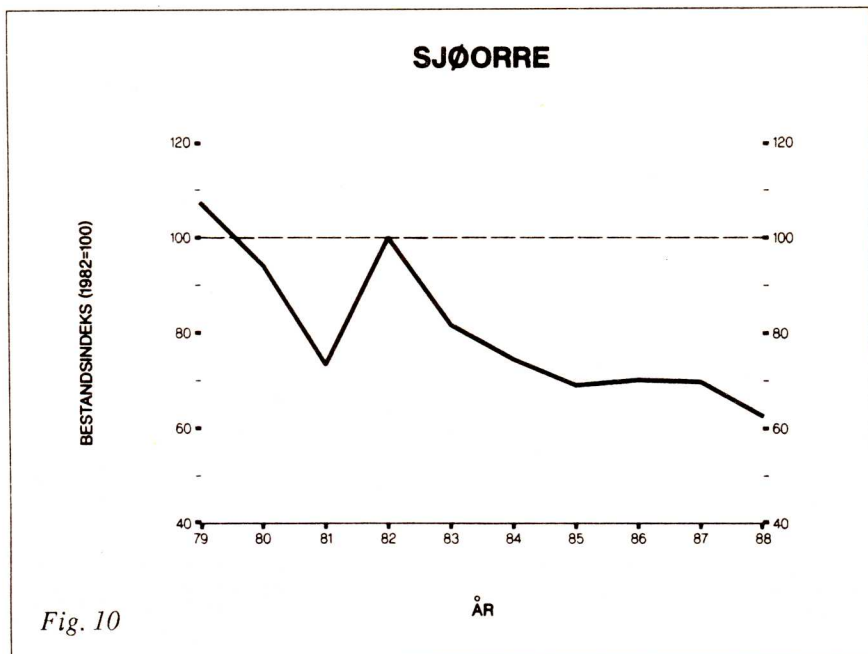
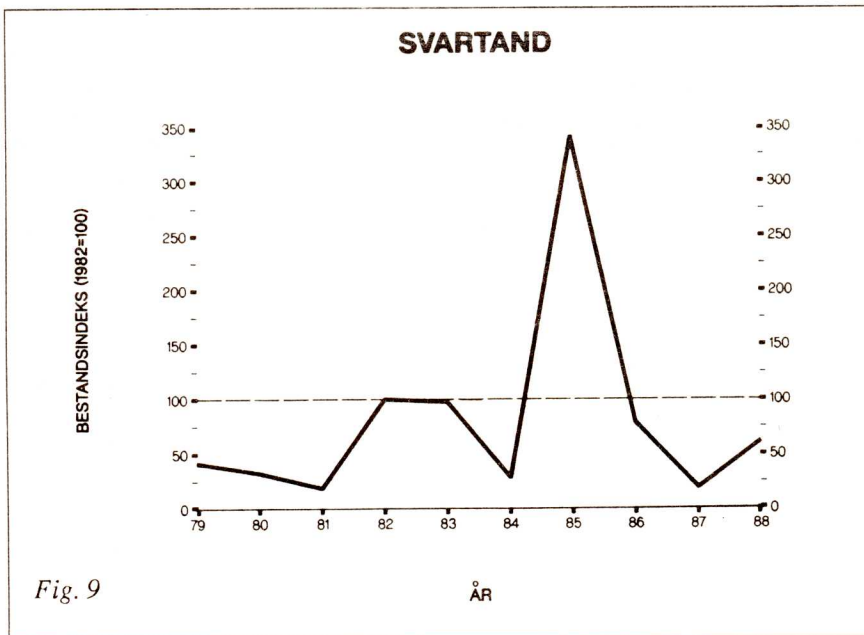

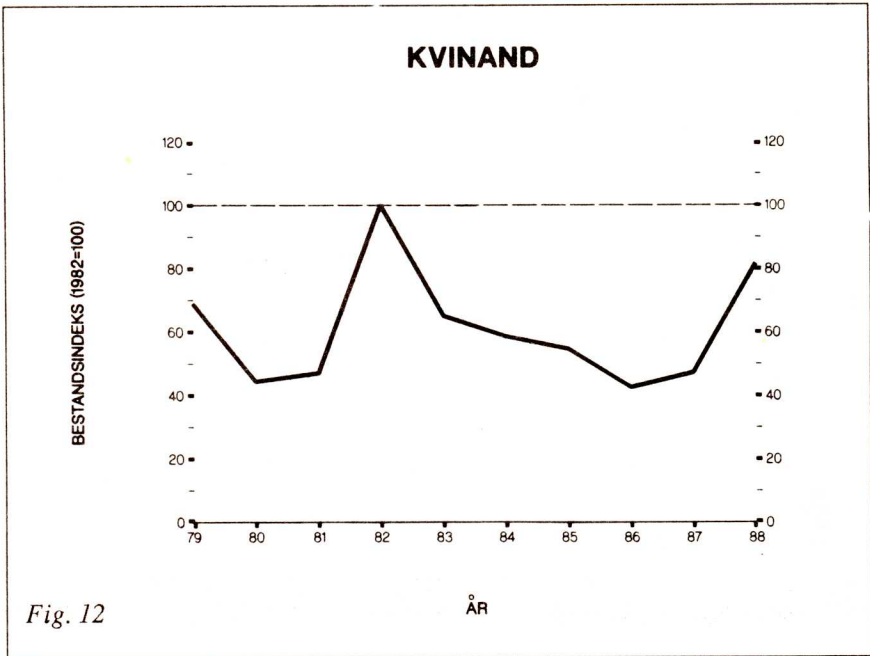
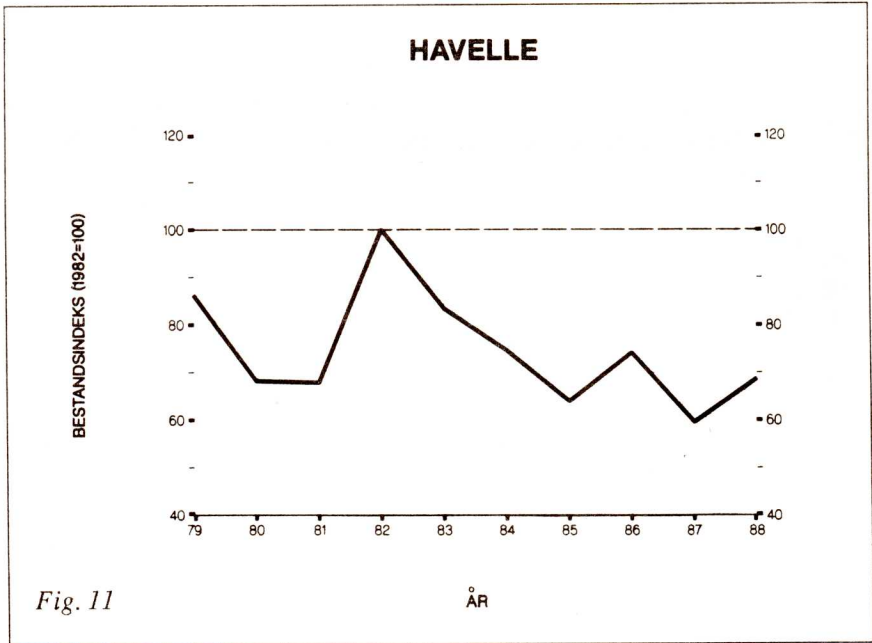
Sjørre og havelle

Som hos ærfugl gikk bestandene av disse artene jevnt tilbake i perioden 1982-85 (Fig. 10 og 11). De siste åre har situasjonen imidlertid vært ganske stabil. Det er vanskelig å tenke seg at den registrerte utviklingen skyldes parallelle forandringer i hekkebestandene. Oppmerksomheten må derfor rettes mot de økologiske forhold i overvintringsområdene.

Kvinand

Bestandsindeksen viser ganske stor variasjon, med markerte topper i 1982 og 1988 (Fig. 12). Noen god forklaring kan ikke gis.

LOMVI

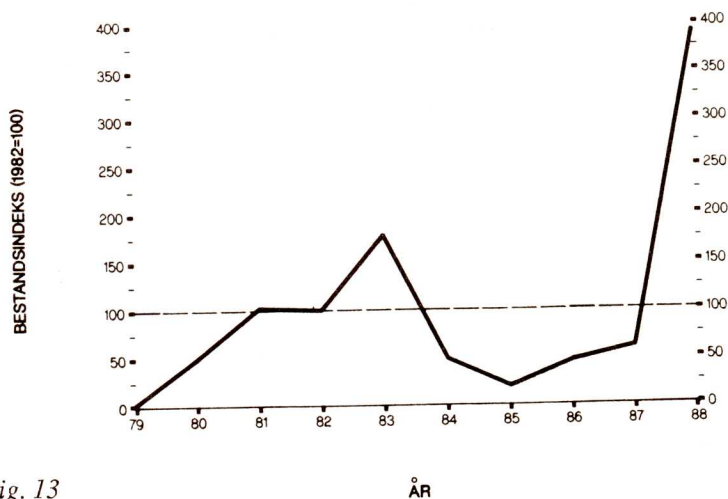

Fig. 13

TEIST

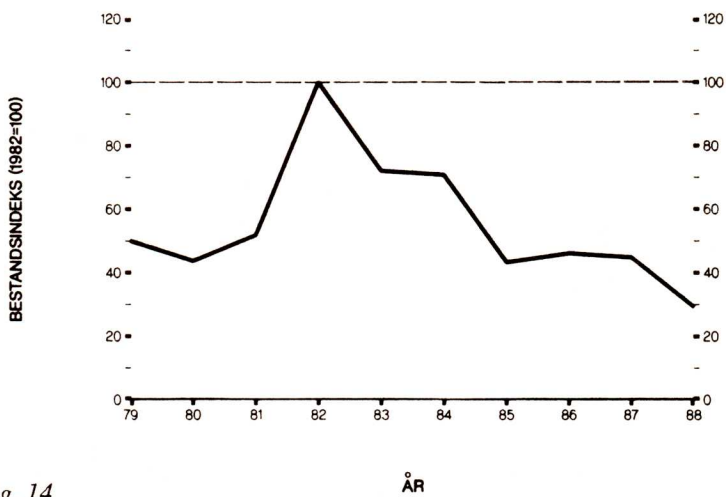

Fig. 14

Lomvi

Antallet har vært svært variabelt og hadde et markert maksimum i 1988 (Fig. 13). Mange gikk i garn siste vinter, og ringfunn tyder på at det overveiende dreier seg om lomvier fra De britiske øyer.

Teist

Siden 1982 har det gått jevnt nedover med arten i fjorden (Fig.14). Det er mulig at disse fuglene er lokale hekkefugler, og at nedgangen reflekterer en nedgang i hekkebestanden. På Tautra har bestanden avtatt kraftig etter at moloen ble laget.

Trondheimsfjorden er en av flere lokaliteter som er valgt ut i det nasjonale overvåkningsprogrammet for sjøfugl, og inngår i de internasjonale midtvinterstillingene koordinert gjennom International Waterfowl Research-Bureau. Vi håper derfor at de trofaste feltmedarbeiderne også i de kommende år vil være med. Tellingene i 1989 er planlagt å gå på samme måte som i fjor.

Observatører

GEORG BANGJORD	GEIR JOHNSEN	JAN ERIK ROEL
JARDAR CYVIN	PER JØRSTAD	NILS RØV
KJELL EINVIK	NORMANN KAMMEN	JAN SAND
ARILD ESPELIEN	DAG KARLSEN	JUSTEIN SANDVIK
HANNE ETNESTAD	KJARTAN KNUTSEN	RANDI SKAUGEN
FRODE FALKENBERG	TOR KVAM	SIGBJØRN STOKKE
PEDER FISKE	BJØRN-HARALD LARSEN	KARL-BIRGER STRAND
KIRSTI FLØ	JAN-ERIK LARSEN	LENE STRANDLI
ARNE FOLLESTAD	OLE MAGNUS LAUGTUG	ALEX STRØMME
ASBJØRN FOLVIK	PER KRISTIAN LAUGTUG	ØYSTEIN-RUNE STØRKERSEN
BENTE FOSS	JO IVER LIGAARD	STEIN-ARE SÆTHER
KARL FRAFJORD	JOHNNY LOEN	PER GUSTAV THINGSTAD
OTTO FRENGEN	ØYSTEIN LORENTSEN	ASBJØRN THINGSTAD
NORALF FRENGEN	SVEIN-HÅKON LORENTSEN	OLA VIE
KJELL ARNE FURUNES	GEIR LUDVIKSEN	GEIR ERIK VIE
TERJE GIMNES	IVAR MYKLEBUST	PER INGE VÆRNESBRANDEN
INGE HAGEN	BJØRNAR R. NILSEN	JAKOB OLAV WIBE
REIDAR HINDRUM	TORGEIR NYGÅRD	HANS YITTERLAND
IVAR HOPEN	PAUL H. PEDERSEN	INGAR J. ØIEN
HILDE ANITA HOPEN	BÅRD PEDERSEN	TOM ROGER ØSTERÅS
INGE ERLEND HOPEN	BJØRNAR RASCH NILSEN	HILDE S. ØYAN
STEIN-O. JOHANSEN	SVEIN RINGEN	TOR ÅLBU
		ØYSTEIN ÅLBU

Sjøfuglutvalget for Trondheimsfjorden.

Direktoratet for Naturforvaltning,

Tungasletta 2.

7043 Trondheim

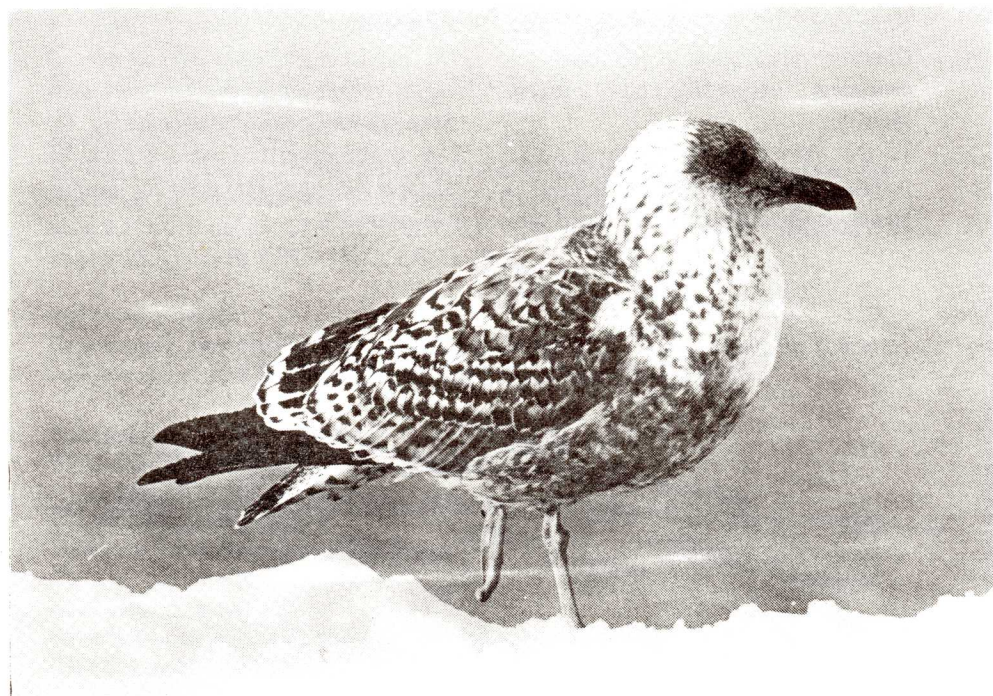
Tabell 1. Totalt antall individer av de enkelte artene/artsgruppene ved vintertellingene 1976 - 1988. Vær oppmerksom på at ikke alle strekningene er talt hvert år, slik at tallene ikke er direkte sammenlignbare. Ved beregning av indekser er det tatt hensyn til dette.

ART	1976	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
SMÅLOM	46	22	27	15	36	57	42	13	49	23	33
STORLOM	0	2	0	3	0	4	1	0	1	1	6
ISLOM	5	4	0	7	6	3	0	1	2	0	1
GULNEBLOM	9	6	11	2	10	10	7	5	6	4	3
GULNEBLOM/ISLOM	2	1	4	11	4	4	0	0	1	2	1
LOM UBEST.	8	3	10	10	17	5	4	6	5	3	5
DVERGDYKKER	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HØRNDYKKER	14	22	22	36	30	46	18	22	31	36	20
GRÅSTRUPEDYKKER	18	26	22	27	18	49	35	10	28	34	17
TOPPDYKKER	2	0	2	6	9	8	11	4	8	15	8
GRÅS./HØRNDYKKER UB.	0	3	0	14	0	0	0	0	0	0	0
DYKKER UB.	5	0	0	0	15	5	0	5	10	5	7
STORSKARV	110	159	164	242	217	186	184	204	277	266	318
TOPPSKARV	9	5	3	3	13	7	0	38	7	10	1
SKARV UBEST.	42	17	25	68	99	143	28	41	48	50	30
GRÅHEGRE	102	9	20	23	35	45	52	112	44	47	116
KANADAGÅS	103	127	210	121	309	268	353	400	143	538	62
SÅDGÅS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0
TUNDRAGÅS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0
HVITKINN GÅS	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
SÅDGÅS/TUNDRAGÅS	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
SANGSVANE	57	45	41	51	145	118	170	249	152	105	232
STOKKAND	5708	3050	3635	2601	4483	4795	4361	6798	3929	3691	5251
KRIKKAND	2	1	1	0	3	4	2	7	6	1	7
BRUNNAKKE	1	1	4	0	3	2	0	0	0	0	3
STJERTAND	2	0	0	0	3	0	0	0	2	2	3
SKJEAND	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
GRASAND UBEST.	0	0	40	0	0	5	17	0	0	0	0
TAFFELAND	0	3	1	0	0	1	0	0	0	1	1
TOPPAND	12	14	25	1	1	1	0	9	6	6	18
BERGAND	102	2	0	6	4	16	3	92	24	9	22
ARFUGL	18864	21811	21028	20607	23048	20699	17850	17760	14785	15100	13208
PRAKTÆR FUGL	6	5	7	0	19	0	2	5	21	7	0
STELLERAND	0	1	0	1	0	2	3	3	0	0	2
BRILLEAND	0	1	1	1	1	0	2	1	1	0	0
SVARTAND	106	117	91	52	281	274	79	959	222	53	134
SJØORRE	2267	2350	2072	1681	2292	1873	1644	1582	1608	1540	1321
KVINAND	421	656	424	467	994	646	566	662	586	457	913
Islandsand										1	1
HAVELLE	1944	1944	1523	1552	2287	1906	1695	1476	1725	1354	1521
LAPPFISKAND	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
SILAND	380	462	427	418	492	345	375	436	394	633	495
LAKSAND	4	12	0	3	9	4	4	45	46	17	37
ARFUGL/SJØORRE	0	18	3	80	0	0	0	0	0	0	0
DYKKAND UBEST.	155	107	268	112	352	244	408	66	6	30	30
AND UBEST.	0	45	111	11	0	0	8	0	0	0	0
HAVØRN	6	24	9	24	25	16	11	14	10	21	12
SIVHØNE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
SOTHØNE	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
TJELD	17	194	152	127	278	197	112	247	163	107	165
SANDLO	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
VIPE	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
STEINVENDER	56	57	53	42	52	151	60	4	92	149	0
FJÆREPLYTT	412	583	396	294	529	290	438	126	318	675	156
MYRSNIPE	1	8	16	0	0	33	18	8	10	2	9
POLARSNIPE	9	1	0	0	0	0	4	13	1	0	0
RØDSTILK	49	57	21	37	28	48	23	60	14	6	11
STORSPØVE	3	2	0	2	10	0	4	1	2	0	0
SMÅSPØVE	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
KVARTBEKKASIN	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
SMÅVADERE UBEST.	0	66	16	119	33	28	103	26	121	20	25

Tabellen fortsetter neste side

ART	1976	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
HETTEMÅKE	228	39	366	192	93	297	142	198	252	19	181
SILDEMÅKE	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
POLARMÅKE	0	1	0	2	0	1	1	2	1	0	0
GRØNLANDSMÅKE	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
GRÅMÅKE	8000	1590	2318	3926	3885	4608	3424	3857	3171	3212	2825
SVARTBAK	1500	554	363	570	492	614	429	375	363	299	270
FISKEMÅKE	52	46	101	46	43	33	34	103	40	14	79
KRYKKJE	2	27	1	1	1	7	49	16	3	18	0
HETTEMÅKE/KRYKKJE	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"STORMÅKE"	650	3541	3192	5045	2429	4303	3329	3290	1561	1264	1127
MÅKE UBEST.	0	120	200	641	90	0	260	109	52	167	35
ALKE	80	47	24	43	101	199	128	39	133	20	75
LØMVI	4	1	6	42	41	73	20	8	19	25	129
TEIST	53	48	43	54	104	75	68	45	48	43	24
LUNDE	0	0	2	2	1	20	25	2	1	0	2
ALKEKONGE	0	1	2	0	1	11	1	7	25	0	8
ALKEFUGL UBEST.	8	20	12	36	44	35	21	44	3	0	20
ALKE/LØMVI UBEST.	13	42	2	15	12	60	4	16	113	15	50
ALKEFUGL/HAVELLE		0	0	0	11	0	0	0	0	0	0
STÉINKØBBE		0	0	0	0	0	0	2	0	1	2
HAVERT		0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
NISE		0	0	0	0	0	1	0	5	14	1
ØTER		0	0	0	0	0	0	3	0	0	1
MINK		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SEL UB.		0	0	0	0	0	0	0	0	1	1

*Gråmåken er den vanligste måkearten i Trondeimsfjorden om vinteren.
Foto: Otto Frengen*

Fugleobservasjoner fra Gaulosen 1982 - 1988

Øystein R. Størkersen & Trond Haugskott

Denne rapporten er resultatet av opprop i Trøndersk Natur. Bidragsytternes navn står forkortet bak hver observasjon gjort i perioden.

Gaulosen har siden begynnelsen av 1970-tallet framstått som et viktig område både for fugl og fugleinteresserte. Dette har resultert i at området ble vernet (1983) med delvis ferdselsforbud i hekketiden (Storøra).

Det spesielle fuglelivet i området har blitt utførlig beskrevet i 2 tidligere rapporter (Suul 1975, Lorentsen & Bangjord 1982). I disse rapportene finner en ytterligere informasjon om områdets betydning som fuglelokalitet.

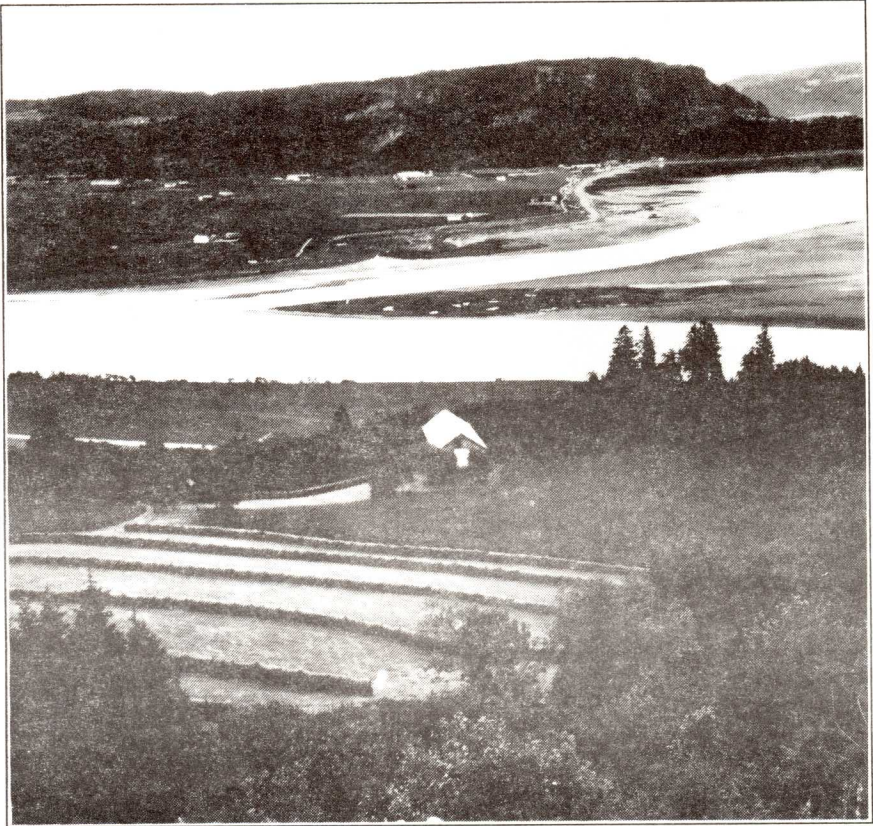
Det har vært en betydelig økning i feltaktiviteten, noe som har resultert i en rekke spesielle funn vi her vil om-

tale for at den besøkende ornitolog skal være ajour med situasjonen. For endel arter har vi tatt med samtlige publiserte funn, angitt med betegnelsen totalt. Funn fra før 1982 er ikke angitt med observatør, da dette finnes i Suul 1975 og Lorentsen & Bangjord 1982. Alle nye arter er spesielt nevnt.

Fram til 1982 var det sett 169 arter i Gaulosen (Lorentsen & Bangjord 1982). Denne rapport inkluderer 23 nye arter til denne listen.

I og med at område-begrepet er noe forskjellig vurdert gjennom årene, er det vanskelig å være sikker på det virkelige artsantall for området som denne rapporten omhandler (se fig. 1). Det skulle ihvertfall være klart at vi nærmer oss snart 200 arter for Gaulosen-området.

Gaulosen. Foto: Otto Frengen

Figur 1 (neste side) angir grensene for det vi her mener med Gaulosen-området. Observasjoner gjort utenfor selve munningen og på Øysand er angitt med stedsnavn (f.eks. Buvika, Loglolia osv.) I og med at aktiviteten ikke vil avta de kommende årene vil vi forsøke å komme med nye rapporter med jevne mellomrom.

Det ideelle ville vært en årlig rapport fra området. I denne sammenheng håper vi derfor at alle merker seg den "nye" områdeavgrensningen og rap-

porterer fra denne ved opprop. For arter som skal behandles av sjeldenhetskomiteen henviser vi til deres rapporter m.h. på resultatet.

Forfatterens adresse:

Øystein R. Størkersen
Devlesvingen 5A
7041 Trondheim

Trond Haugskott
Strandvn. 27B
7042 Trondheim

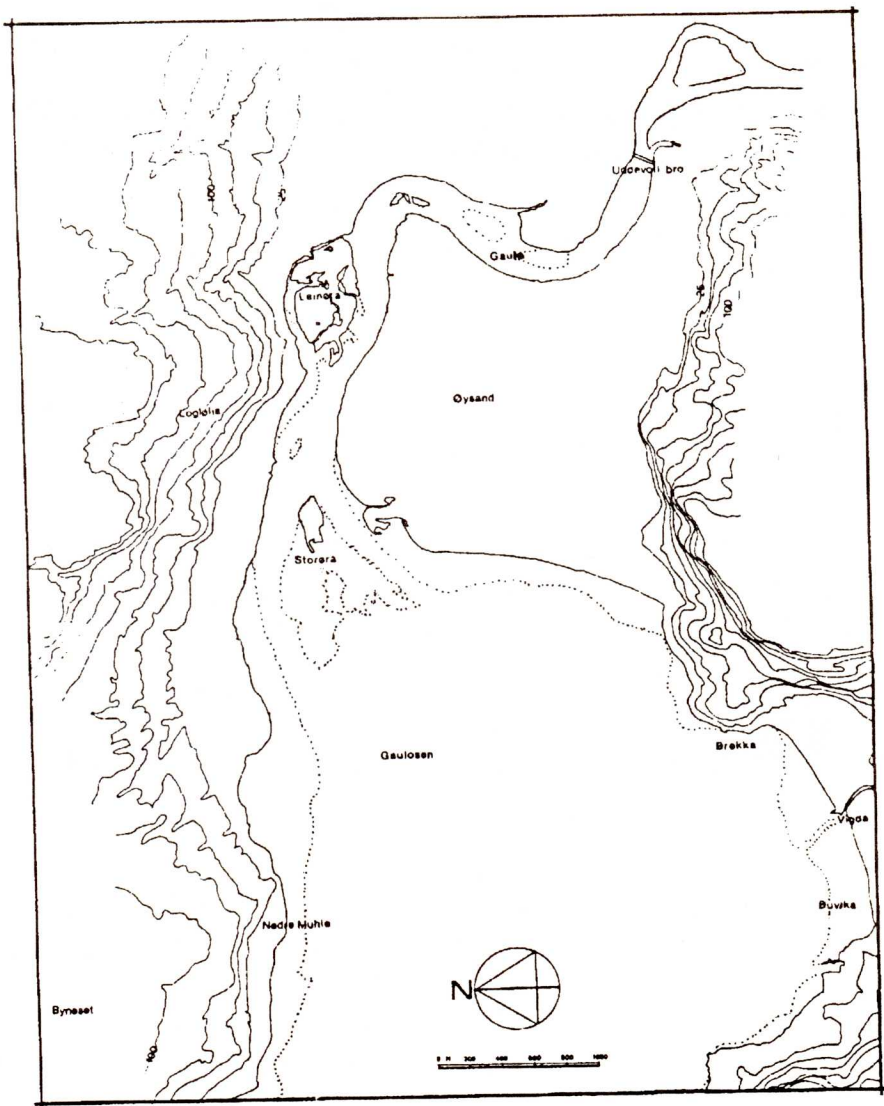

Fig. 1. Gaulosen-området

Nye observasjoner

Storlom *Gavia arctica*

Ingen vinterobs. fram til 1982. Fire ind. sett 21.2.88 (ESÆ, THA). Arten er sjelden i Trondheimsfjorden vinterstid.

Gulnebbblom *G. adamsii*

Før 1982 kun ett funn: november 1981, igjen den 13.12.83 (DBO).

Stor lom sp. *G. immer/adamsii*

Det foreligger ingen funn av islom i området, en mulig islom ble sett i flukt ut fra elveosen 21.10.86 (ØRS).

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*

Før 1975 var det ingen obs. i området, senere foreligger følgende: Ett ind. 30.4. - 11.5. og 25.5.77, 2 ind. 27.9.78 i osen og 1 ind. i Buvika 8.11.81 (ØRS).

Toppdykker *Podiceps cristatus*

Overvintrer nå regelmessig i området fra begynnelsen av 1970-tallet. Dette må sees i sammenheng med etableringen av hekkebestanden i Leksdalsvatnet (Krogstad, Frengen & Furunes 1977). Max.notering: 5 ind. 15.3.86 (ØRS).

Horndykker *P. auritus*

Irregulær opptreden i området. Før 1975 var det kun 2 observasjoner. Etter 1975 foreligger totalt følgende obs.: 2 ind. 7. og 14.9.80, 1 ind. 12.10.80, 1 ind. Buvika 17.9.83 (ØRS), 1 ind. 7.4.85 (ØRS), 1 ind. 25.4.86 (GBA) og 1 ind. 4.4.88 (GBA).

Gråstrupedykker *P. grisegena*

Også meget irregulær i området. Totalt foreligger følgende obs.: To ind. 3.11.74, 1 ind. 3.11.74, 1 ind. 16.1.77, 2 ind. 8.11.79, 1 ind. 12.10.80, 1 ind. 23.4.83 (DOB) og 1 ind. 4.10.85 (GBA).

Gråhegre *Ardea cinera*

Nye max.noteringer: 25 ind. 29.9.84 (DBO) og 24 ind. 2.12.84 (GBA).

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Antallet synes å ha økt betydelig fra 1970-tallet fram til i dag (se fig. 2 neste side). Nye max.noteringer: 99 ind. 26.12.86 (DBO) og 104 ind. 27.12.86 (ØRS).

Stripegås *Anser indicus*

Ny art for området. Ett ind. 1.9. - 20.10.85. Se Nordvik (1985).

Canadagås *Branta canadensis*

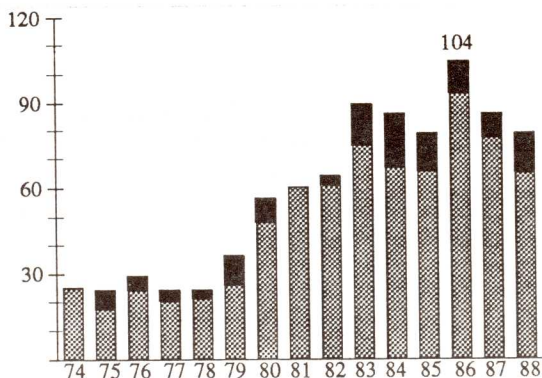
Etter toppnoteringene høsten 1985 og 1986 på h.h.v. 2200 og 1700 ind. har høstflokkene blitt betydelig mindre. Dette skyldes trolig tidligere trekk fra området pga. jakta som startet i 1986 (Lorentsen & Heggberget 1987).

Fig. 2

Sangsvane

max.tall jan. - mars
1974 - 1988

■ juv.
▨ ad.

Hvitkinngås B. leucopsis

Før 1975 ingen obs.. Har blitt observert en rekke ganger siden. Opptrer gjerne sammen med canadagjess (se Bollingmo 1980). Totalt foreligger følgende obs.: Ett ind. 7.10., 18.11. og 9.12.79, 3 ind. 2.11.79, 1 ind. 16.-24.5.81, 1 ind. 14.10 - 16.12.84 (GBA, EHU, ØRS m.fl.), 1 ind. 17.11.85 ved Udduvoll (SAS), 1 ind. 2.7.86 (SAS), 1 ind. 11.9. - 23.11.86 (GBA, EHU, TON, ØRS, SAS m.fl.), 1 ind. 15.5.87 (TBO), 1 ind. 26.10.87 (FFA) og 1 ind. 19.5 - 23.5.88 (FFA, EHU, ESÆ). Opptreden av enkeltind. gjennom lengre tid kan trolig sees i sammenheng med en økende "parkbestand" i Europa, bl.a. i Jämtland (Nilsson 1985).

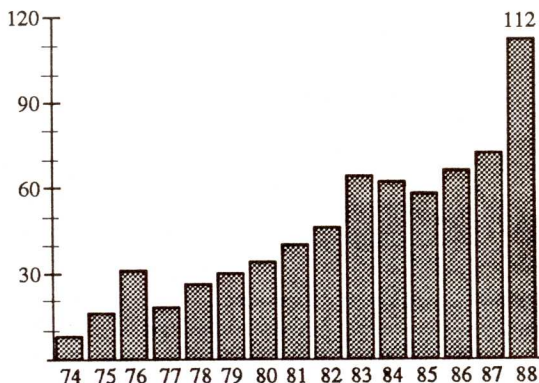
Ringgås B. bernicla bernicla

Den østlige rasen er påvist tre ganger i området: 6 ind. 11.5.74, 1 juv. Buvika 7.-8.11. 81 og 7 ind. (5ad. + 2 juv.) 30.9 - 3.10.84 (Espelien & Størkersen 1985).

Fig. 3

Grågås

Max.tall fra sept. - okt.
1974 - 1988

Grågås *Anser anser*

Har blitt vanligere i området i løpet 1980-årene (se fig. 3 forrige side). Max.notering: 112 ind. 14.10.88 (ESÆ).

Sædgås *A. fabalis*

Sjelden i området. Sees gjerne sammen kortnebbgjess. Følgende obs. foreligger: Ett ind. ultimo september 1982 (THA), 1 ind. 16.10 - 19.11.83 (GBA, ØRS), 1 ind. 9.10. - 17.11.86 (ØRS m.fl.), 1 ind. 5.4.87 (GBA), 1 ind. 9.10. - 23.10.88 (ØRS m.fl.) og 2 ind. 30.10.88 (FFA).

Kortnebbgås *A. brachyrhynchus*

Gaulosen synes å bli alt viktigere som rasteplass for gjessene med flere observasjoner av store flokker på 500+ ind. Max.noteringer: 948 ind. 15.5.87 (TBO) og 1130 ind. 19.5.88 (DBO, ESÆ).

Tundragås *A. albifrons*

Ingen obs. før 1975. Totalt foreligger følgende obs.: 4 ind. (2ad.+2juv.) 16.12.78 - 23.2.79, 6 ind. 27.1.80, 1 juv. 4.5. - 8.5.86 (GBA, GLU, HST, TRØ, PIV) og 1 ind. 11.10. - 6.12.87 (FFA, EHU, MST, SAS, ESÆ, PIV m.fl.).

Grønlandsk tundragås *A. a. latirostris*

I perioden 14.9 - 10.10.86 ble det sett 4 juv. av den i Norge sjeldne grønlandske underarten (ØRS). Denne underarten vil muligens bli etablert som egen art i lys av den nye systematiske revisjon som er på gang.

Stokkand *Anas platyrhynchos*

Ny max.notering i Buvika: 1520 ind. 5.12.82 (ØRS).

Snadderand *A. strepera*

Sjelden i området. Fra de siste åra har det vært en økning i antall observasjoner i Sør-Trøndelag og i Gaulosen-området. Følgende obs. foreligger totalt: Ett par 1.6.80, 1 hann 8.6.80, ett par 21.-23.4.85 (GBA, EHU, TON), 4 hunner 15.10.86, 1 hann og 2 hunner 25.4 - 7.5.88 (GBA, DBO, EHU m.fl.).

Stjertand *A. acuta*

Regelmessig, men fåtallig. Max. notering er 20 ind. 30.9.73, fra de siste åra er max. notering 4 ind. 29.9.84 i Buvika (ØRS) og 7 ind. 23.9.88 (DBO, ØRS).

Brunnakke *A. penelope*

Vinterobs.: Ett ind. 8.12.84 (ØRS).

Krikkand *A. crecca*

Vinterobs.: Ett ind. 8.12.84 (ØRS).

Knekkand *A. querquedula*

Uvanlig i området. Det foreligger få observasjoner fra de siste åra: En hann 11.5.86 (DBO), 1 hann 17.4.87 (EHU).

Skjeand *A. clypeata*

Ikke uvanlig om våren, mens få høst- og vinterobs. foreligger. I motsetning til knekkanda synes arten å holde stillingen i Trøndelag. Følgende høstobs. foreligger fra perioden: Ett ind. 29.9.84 (ØRS), 1 ind. 6.9.88 i Buvika (ØRS) og 3 ind. 19.10.88 (ØRS). Vinterfunn: En hunn 17.1.82 (EHU). Nye max.noteringer: 8 hanner 22.6.86 (TON), 9 hanner 21.6.87 (THA, ESÆ) og 14 hanner 21.6.88 (ESÆ).

Bergand *Aythya marila*

Med jevne mellomrom synes det å forekomme topper i høst- og vinterbestanden (se fjordtellingsrapporten i dette nummer. En ny max.notering er 78 ind. 4.11.84 (ØRS).

Taffeland *A. ferina*

Sjelden i området. Totalt foreligger følgende obs.: En hann 23.-25.5.77 og 12.6.77, 1 ind. 18.1.79, 1 ind. 22.4.79, 1 hunn 20.4.80 og 1 hunn 27.12. - 31.12.86 i Buvika (GBA, ØRS).

Ærfugl *Somateria mollissima*

Nye max.noteringer: Ca. 2000 ind. 30.9. og 7.10.83 (ØRS) og 1500 ind. 14.12.84 (ØRS).

Praktærfugl *S. spectabilis*

Ny art for området: En ad. hunn i Buvika 17.9.83 (ØRS).

Svartand *Melanitta nigra*

Forekommer ofte sammen med bergand i uvanlig store antall enkelte år. Nye max. noteringer: 128 ind. 4.11.84 (ØRS), 176 ind. 7.4.85 (ØRS).

Havelle *Clangula hyemalis*

Nye toppnoteringer: Min. 214 ind. 10.5.87 (DBO) og min. 260 ind. 4.4.88 (GBA).

Kvinand *Bucephala clangula*

Ny toppnotering fra Buvika: 175 ind. 20.12.81 (GBA).

Islandsand *B. islandica*

En hann av denne eksklusive arten har overvintret årlig i området siden 22.12.86. Dette er det tredje funnet av arten i Norge (Bentz 1988). Fuglen er sett i følgende perioder: 22.12.86 - 25.4.87, 20.11.87 - 8.5.88 og igjen fra 29.10.88. Se forøvrig Huges (1987).

Lappfiskand *Mergus albellus*

Ny art for området. Ett ind. 24.10.82 Buvika (ØRS), 1 hann 26.4.87 Udduvoll (EHU).

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Ny art for området: Ett ind. fløy opp osen 24.5.87 (TON).

Musvåk *Buteo buteo*

Ny art for området. Ett ind. 10.5.88 ved Lauglo (BHL).

Fjellvåk *B. lagopus*

Uvanlig i området, ingen obs. nevnt før 1975. Fra de seneste årene foreligger kun en obs.: 2 ind. 23.4.88 (DBO)

Sivhauk *Circus aeruginosus*

Ny art for området. Ett ind. fløy ut osen og langs Mule-sida 21.9.86 (ØRS).

Jaktfalk *Falco rusticollis*

Kun en obs. foreligger før 1982: Ett ind. 2.5.75. En ad. observert 30.1.88 (GKR, PIV, TRØ).

Vandrefalk *F. peregrinus*

Ny art for området: Ett ind. 12.9.85 (THA, ES/Æ).

Lerkefalk *F. subbuteo*

Ny art for området: En juv. 21.9.88 (ØRS).

Dvergfalk *F. columbaris*

Vinterobs.: En hann 6.2.83 (ØRS).

Fasan *Phasianus colchicus*

Ny art for området. En hann 7.4.85 (ØRS). Funnet må settes i sammenheng med utsetting av fugler på Byneset i perioden.

Orrfugl *Lyrurus tetrix*

Ny art for området: Hørt ovenfor Almelia 19.5.83 (GBA).

Sothøne *Fulica atra*

Sjelden i området. Totalt foreligger følgende obs.: Ett ind. 28.4.79, 1 ind. 9.4 - 30.4. 84 (AER, EHU, TON, SAS), ett ind. 8.5.88 (EHU, TON).

Sivhøne *Gallinula chloropus*

Ny art for området. Ett ind. 11.5.88 (ESÆ).

Tjeld *Haematopus ostralegus*

Nye max.noteringer: 250 ind. 9.4.85 (SAS) og 278 ind. 4.8.85 (ØRS). Vinterfunn: Ett ind. 18.12.83 (ØRS).

Vipe *Vanellus vanellus*

Nye max.noteringer: Min. 1050 4.10.85 (GBA) og min. 1200 ind. 22.9.86 (ESÆ). Vinterfunn: Ett ind. 2.12.84 (ØRS).

Sandlo *Charadrius hiaticula*

Nye max.noteringer: Min. 86 ind. 19.5.88 (DBO).

Dverglo *C. dubius*

Hekker årvisst ved Udduvoll (Størkersen 1982). De første funn i fylket ble gjort ved Leinøra 23.5.75 og 7.-25.5.77 (Suul 1978). Trekkobs. fra våren: ett ind. 12.5.82 (GBA), 1 ind. 15.5.83 (ØRS), 1 ind. 12.5.84 (GBA), 2 ind. 8.5.86 (EHU).

Heilo *Pluvialis apricaria*

Ny max.notering: Min. 480 ind. inne på jordene 12.5.84 (DBO).

Steinvender *Arenaria interpres*

I perioden 1975 - 1982 ingen kjente obs.. Følgende sett senere: Ett ind. 20.5.84 (EHU), 1 ind. 10.5.86 (DBO), 1 ind. 14.5.86 (ESÆ), 1 ind. 23.8.86 (ESÆ) og 1 juv. 24.8.87 (ØRS).

Myrsnipe *Calidris alpina*

Ny max.notering: Min. 195 ind. 4.9.88 (DBO).

Tundrasnipe *C. ferruginea*

Ny max.notering: Min. 33 ind. 1.9.85 (DBO).

Dvergsnipe *C. minuta*

Ny max.notering: 74 ind. 20.9.85 (TON).

Sandløper *C. alba*

Ny max.notering: 3 ind. 27.9.86 (DBO, EHU).

Polarsnipe *C. canutus*

Ny max.notering: 22 ind. 27.7.86 (EHU) og 23 ind. 23.8.87 (DBO).

Fjellmyrløper *Limicola falcinellus*

Ny art for området: Et ind. 24.8.88 (DBO).

Sotsnipe *Tringa erythropus*

Antall obs. har øket de senere årene. Mest vanlig på høsten. Følgende vårobs. kan nevnes: Ett ind. 30.4.84 (SAS, AER), 6 ind. 12.5.88 (EHU, TON). Ny max.notering: 15 juv. 20.8.88 (DBO). Sein obs.: 23.9.88 (ØRS).

Svarthalespove *Limosa limosa*

Sjelden i området. Totalt foreligger følgende obs.: To ind. 6.6.77, 2 ind. 13.5.83 (GBA), 3 ind. 15.5.83 (ØRS), 1 ind. 26.5.85 (EHU), 2 ind. 4.5.88 (DBO).

Lappspove *Limosa lapponica*

Ikke tidligere registrert på våren: Tre ind. 13.5.83 (GBA) og 1 ind. 25.4.87 (GBA).

Dobbeltbekkasin *Gallinago media*

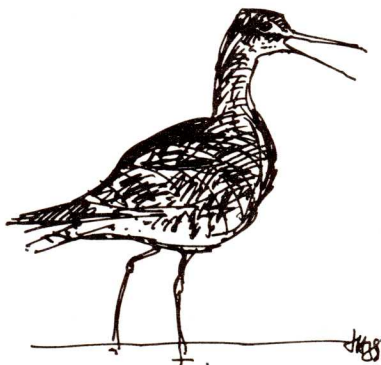
Ny art for området: Ett ind. 16.9.88 (ESÆ).

Kvartbekkasin *Iymnocyptes minimus*

Før 1975 ikke observert i området. Senere foreligger totalt følgende obs.: Ett ind. 1.10. - 15.10.77, 1 død 30.9.80, 1 ind. 9.9.82 (ØRS), 1 ind. 23.9.84 (PIV), 1 ind. 5.10.86 (EHU).

Rugde *Scolopax rusticola*

Fra tidligere foreligger kun en obs.: Et ind. 22.4.78, fra siste tid: 1 ind. 17.11.82 i Buvika (GBA) og 1 ind. 3.4.83 (ØRS).

Polarjo *Stercorarius pomarinus*

Ny art for området. I forbindelse med masseopptredenen i Midt-Norge høsten 1985 (Størkersen 1986) ble det sett 1 ad. 26.10.85 (GBA).

Polarmåke *Larus hyperboreus*

Totalt foreligger følgende obs. fra området: En juv. 3.6.74, 1 juv. 2.4.75, 1 juv. 9.3.78, 1 ind. 7.10.79, 1 juv. 4.8.84 (GBA), 1 juv. 16.5.85 (TON) og 1 juv. 21.9.86 (ØRS).

Dvergmåke *L. minutus*

Ny art for området. En juv. 11.5.-23.5.86 (GBA, DBO, ØRS, SAS m.fl.) En juv. 11.5 - 17.7.88 (DBO, ESÆ m.fl.).

Fiskemåke *L. canus*

Ny toppnotering: 1500 ind. 25.4.86 (GBA).

Hvitvingesvartterne *Chlidonias leucopterus*

Ny art for området og det syvende funn i Norge: En ad. 20.9.-21.9.86 (Bentz 1988).

Alkekonge *Alle alle*

Ny art for området: Ett ind. Nedre Mule 27.12.87 (DBO).

Alke *Alca torda*

Ny max.notering: Min. 38 ind. fjorden mellom Buvika - Mule 6.2.83 (DBO).

Lomvi *Uria aalge*

Ny max.notering: Min. 61 ind. i osen og på fjorden ut til Byneset kirke 16.1.88 (DBO).

Teiste *Cephus grylle*

Ny max.notering: 8 ind. 11.11.84 (DBO).

Haukugle *Surnia ulula*

Ny art for området: Ett ind. 1.12.83 (GBA) i forbindelse med invasjonen denne høst (se Størkersen 1985a).

Kattugle *Strix aluco*

Mellom 5-8 par hekker årlig i området (GBA).

Jordugle *Asio flammeus*

Sein obs.: Ett ind. inne på jordene 19.11.83 (DBO).

Hornugle *A. otus*

Ny art for området: 3 ind. i krattskogen ved Nedre Mule 28.12.86 (DBO).

Tårnseiler *Apus apus*

Ny max.notering: Ca. 30 ind. 10.9.87 (SAS).

Sandsvale *Riparia riparia*

Ny max.notering: Min. 20 ind. 10.5.86 (DBO).

Låvesvale *Hirundo rustica*

Ny max.notering: Min. 440 ind. 24.8.88 (DBO). Sein obs.: Ett ind. 23.10.83 (ØRS).

Taksvale *Delichon urbica*

Sein obs.: Ett ind. 23.10.87 i Buvika (ES/Æ).

Tartarpiplerke *Anthus richardi*

Ny art for området og h.h.v. andre og tredje funn i Sør-Trøndelag: Ett ind. 12.10.85 (ØRS) og ett ind. 11.9.87 (ØRS). Se forøvrig Størkersen (1985).

Gulerle *Motacilla flava*

Ingen vårobs. registrert før 1982: Tre ind. 6.5.86 (GBA). Ny max.notering: 6 ind. 4.8.84 (GBA) og 8 ind. 4.8.85 (ØRS).

Linerle *M. alba*

Sein obs.: 1 ind. 29.10.82 i Buvika (GBA).

Fossefall *Cinclus cinclus*

Forekommer regelmessig i Vigda (Buvika), men er sjelden å se i strandsonen. Totalt foreligger følgende obs.: Ett ind. 23.11.76, 1 ind. 26.12.79, 1 ind. i osen 26.10.86 (EHU) og 1 ind. Buvika 27.8.88 (ØKS).

Buskskvett *Saxicola rubetra*

Sein obs.: 1 ind. 4.10.85 (GBA).

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*

Ny art for området: Ett ind. 30.5.85 ved Leinøra (BHL).

Bøksanger *Phylloscopus sibilatrix*

Totalt foreligger følgende obs.: To ind. 23.5. - 5.6.77 i Loglolia, 1 ind. ved Loglolia/Leinøra 30.5.85 og ved Udduvoll samme dag (BHL). 1 syngende ind. 10.-13.5.86 (GBA, OFR, ØRS).

Stjertmeis *Aegithalos caudatus*

Uvanlig i området. En obs. har kommet inn: 5 ind. 2.11.86 (DBO).

Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes*

Ny art for området: Under invasjonen i 1985 (sibirsk underart -*macrorhynchos*) ble følgende obs. gjort: 2-3 ind. 15.10., 1 ind. 19.10. og 5 ind. 20.10.85 (Størkersen 1987).

Kaie *Corvus monedula*

Ikke obs. før 1975. Senere regelmessig i området. Ny max.notering: 12 ind. 12.11.87 (ØRS).

Ravn *Corvus corax*

Ny max.notering: 13 ind. 27.11.83 (DBO).

Tornirisk *Acanthis cannabina*

Sjelden i området. Totalt foreligger følgende observasjoner: 10 ind. 10.5.65, 1 hann 8. 5.73, 1 ind. 16.6.77 og 1 par 29.4.87 (DBO). Totalt er det gjort ca. 12 funn av arten i Sør-Trøndelag.

Polarsisik *A. hornemanni*

Ny art for området: Ett ind. 31.10.85 ved Mule (ARE, ØRS). Tidligere trolig oversett.

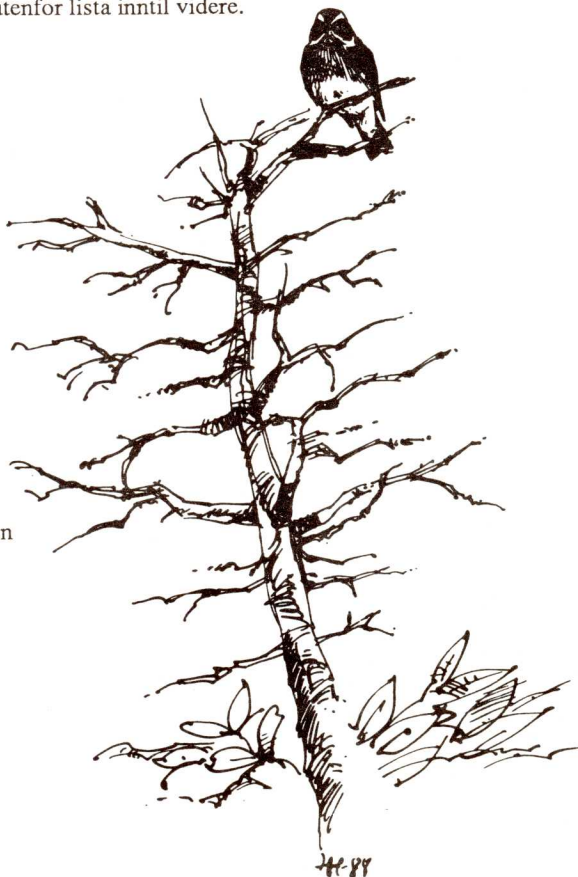
Hortulan *Emberiza hortulana*

Ny art for området: En hann i Buvika 10.7.83 (MEI). Dette er første funn i Trøndelag siden Haftorn (1971).

I tillegg til artslista skal det nevnes en observasjon av et par **rosenfink** ved Leinøra sommeren 1976. Vi har dessverre ikke fått rede på verken dato eller observatører og velger derfor å holde dette ny-funnet utenfor lista inntil videre.

Observatører

AER Audun Eriksen
ARE Arild Espelien
BHL Bjørn Harald Larsen
DBO Dag O. Bollingmo
EHU Einar Hugnes
ESÆ Einar Sæter
FFA Frode Falkenberg
GBA Georg Bangjord
GKR Geir Kristensen
GLU Geir Ludvigsen
MEI Morten Eikeland
MST Morten Stokke
OFR Otto Frengen
PIV Per Inge Værnesbranden
SAS Stein Are Sæther
TBO Tor Bollingmo
THA Trond Haugskott
TON Terje Nordvik
TRØ Tom Roger Østerås
ØRS Øystein R. Størkersen

Litteratur

- Bentz, P.-G. 1988. Sjeldne fugler i Norge i 1986. Vår Fuglefauna 11: 87-93.
- Bollingmo, D.O. 1980. Kanadagiess trekker til seg andre gåsearter. Vår Fuglefauna 3: 297.
- Espelien, A.R. & Ø.R. Størkersen. 1985. Ringgås i Trøndelag. Trøndersk Natur 12: 82-84.
- Haftom, S. 1971. Norges Fugler. Universitetsforlaget, Oslo. 862s.
- Hugnes, E. 1987. Islandsand ny art for Sør-Trøndelag. Trøndersk Natur 14: 52.
- Krogstad, K., O. Frengen & K.A. Furunes. 1977. Ornitologiske undersøkelser i Leks-dalsvatnet, Verdal og Steinkjer kom-muner, Nord-Trøndelag. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport. Zool. Ser. 1977-15. 37 s.
- Lorentsen, S.-H. & G. Bangjord. 1982. Ornitologiske registreringer i Gaulosen, Melhus og Trondheim kommuner, 1975 - 1981. Trøndersk Natur Supplement. 1982-1. 43 s.
- Lorentsen, Ø. & T. Moen Heggberget. 1987. Åpning av jakt på kanadagås i Trøndelag 1986. Vilt Rapport fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen. 21 s.
- Nilsson, H.-G. 1985. Vitkindad gås i Jämtland. Fåglar i Jämtland -Härjedalen 3: 16.
- Nordvik, T. 1985. Stripegås på Gaulosen høsten 1985. Trøndersk Natur 12: 85.
- Størkersen, Ø.R. 1982. Første hekkefunn av dverglo i Sør-Trøndelag. Trøndersk Natur 9: 4-7.
- Størkersen, Ø.R. 1985a. Haukugle 1983/84 i Trøndelag og noe om dens biologi. Trøndersk Natur 12: 4-8.
- Størkersen, Ø.R. 1985. Aldri kjedelig på NOF-tur! Trøndersk Natur 12: 86.
- Størkersen, Ø.R. 1986. Masseopptreden av polarjo Stercorarius pomarinus i Sør-Trøndelag høsten 1985. Vår Fuglefauna 9: 227-232.
- Størkersen, Ø.R. 1987. Nøttekråkeinvasjonen i Trøndelag høsten 1985. Trøndersk Natur 14: 4-7.
- Suul, J. 1975. Ornitologiske registreringer i Gaulosen, Melhus og Trondheim kom-muner, Sør-Trøndelag. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapport Zool. Ser. 1975-8. 43s.
- Suul, J. 1978. Faunistisk rapport fra Sør-Trøndelag 1975 - 1977. Vår Fuglefauna 1: 196- 200.

Småannonser er gratis for medlemmer og abonnenter. Ta kontakt med redaksjonen!

Vinterfugltellingene!

Vi minner om de tre telleperiodene:

1. 26.11. - 4.12.
2. 24.12. - 8.1.
3. 28.1. - 5.2.

Man kan enten telle i alle tre periodene, eller en avde to siste. Nærmere informasjon har du fra TN 3-88. En nyhet fra i år er at fylkesforeningen vil få betalt for hver rute som telles. Bli derfor med i år du også, støtt opp om

din forening! Orientering og skjema kan du få fra:

**Stephen Barstow, Bergstua,
7503 Malvik (etter nyttår),**

evt. ring

**Otto Frengen
(07) 59 22 94 (arb.).**

Foreløpig finnes det ingen organisator i Nord-Trøndelag. Barstow har derfor sagt seg villig til å stille for N-T inntil videre.

Reguleringsplan for Gaulosen

Siden tidlig i høst har det vært snakk om denne planen og innholdet har blitt mottatt med både begeistring og skepsis. De opprinnelige planer innebar en sterk økonomisk satsing på området som et natur-senter.

Planen var å bygge et øko-senter (naturhus) med utstillinger og bl.a. et saltvanns-akvarium. Et fugletårn var også med i planene. For brukerne var det planlagt en viss opprusting av stier og en mindre parkeringsplass. Grunneierne har fått regulert et område for naust og båtlandingsplass like utenfor reservat-grensa. En betydelig begrensing av uautorisert motorisert ferdsel var også med i planen.

Alt dette låt meget spennende for undertegnede og burde vært mest til det positive for oss fuglefolk og naturvernere. I skrivende stund er planen gjort offentlig (se annonse Adresse-avisa 22/11-88). Dessverre er det som fryktet gjort betydelige endringer på høringsutkastet.

Det hele synes å koke ned til at naturhuset ikke blir noe av. Fugletårnet blir muligens bygget. Naust og båtlandingsplass blir bygget. Veiene (begge to) blir sannsynligvis sperret

med bom ved innkjøringen til Øysand.

Gevinsten blir da et fugletårn(?) og mindre ulovlig motorisert ferdsel i reservatet. Ulempen blir at fuglefolket og andre får noen kilometer å gå før de kommer til osen. I såfall spår jeg at flere kommer til å kjøre ned til osen på Mule-sida!

Til orientering så er alle veiene på Øysand private. Dette er også årsak til at det ble vanskelig å gjennomføre de opprinnelige planene pga. lite samarbeidsvillige grunneiere. Planen er ment å bli satt ut i livet våren-89. Det gjenstår derfor å se om det i det hele tatt blir noen praktiske endringer fra dagens ordning.

ØRS

**KUNNGJØRING
OM IGANGSATT
REGULERINGSARBEID**

I medhold av plan- og bygningsslovens par. 27 og 30, kunngjøres at reguleringsarbeid er igangsatt i det område som fremgår av kartet. Området er begrenset av kartet. Kommunegrensa Skaur, Melhus, Strandområde, Gamle Kongever og Planarbeidet tar sikte på tilrettelegging for næringsutvikling i område basert på de naturgitte forhold: Badeliv, Turisme og friluft. Samtidig som landbruksområdene vernes i størst mulig grad.

Nærmere opplysninger kan fåes ved henvendelse til:
Siv.ing. Arne Vaslog, 7084 Melhus
tlf. 07-87 12 50

ØYSAND FELLESEIE 15. NOV. 88

Energiforsyningen som skadefaktor for fuglelivet

Per Gustav Thingstad

Sett ut fra et ornitologisk synspunkt kan fugledød forårsaket av kollisjoner med ledninger eller ved elektriske overslag representere et problem, spesielt når det er involvert arter som har en truet bestandsstatus.

Norske og utenlandske undersøkelser har vist at ulike fuglearter er ulikt utsatt for skader; dette har blant annet sammenheng med deres anatomi, adferd, trekk- og aktivitetsmønstre. Her vil det bli gitt noen eksempler som skulle belyse dette problemkomplekset.

Den europeiske storsten har lenge vist en negativ bestandsutvikling, og langt de fleste døde individene som er funnet, er forulykket enten ved direkte påflygninger av kraftledninger eller aller helst på grunn av at fuglene har kortsluttet to liner (fase-fase eller fase-jord).

Svaner drepes ofte ved kollisjoner med kraftledninger. På Jæren ble det funnet 47 døde knoppsvaner i løpet av tre år (1979-82), min. 18 av disse hadde fløyet inn i elektriske ledninger. I Møre og Romsdal anslår en at det årlig drepes 10% av de overvintrende sangsvanene av samme årsak, og i Rogaland var nærmere 43% av de 21 døde fugler som ble funnet forulykket

ved påflygninger av ledningsnett. I Grunnfjord naturreservat i Øksnes, Nordland, skal årlig opptil 10 ind. av den overvintrende bestanden gå tapt på grunn av påflygning av 22 kV-lina gjennom reservatet. Dette synes å ha desimert kraftig den lokale overvintrende bestanden. Her vil det nå bli forsøkt med merking av de mest kollisjonsutsatte spennene. Resultatet av denne merkingen vil bli fulgt med spenning, ikke minst fra folk fra lokalt hold som har engasjert seg sterkt for å få bort denne fuglefella, og som har ønsket kabling av den aktuelle traseen.

Mange av våre dagrovfugler hører til risikogruppen. Hønsehaukens jaktmetode gjør f.eks. denne arten utsatt. Den benytter raske utfall mot byttet fra sitt skjul, som gjerne er i tett granskog. En rask, aggressiv forfølgelsesflukt følger, der lite synlige objekter som en kraftline raskt blir en dødsfelle. Hele 41% av de hønsehaukene som ble sendt inn til DN (da DVF) på slutten av 1970-tallet hadde da også kollisjon med kraft-/telefonledninger som oppgitt dødsårsak.

Omlag 1/4 av de ørnene det i samme periode ble søkt om utstoppings-tillatelser for, drepes av samme årsak. Kongeørna er her spesielt utsatt.

Utenom direkte påflygninger (spesielt av ungfugler) representerer kraftledningsstolpene ofte de beste utsiktspunktene for denne arten, og her skjer det lett kortslutningsulykker. I USA er det funnet rester etter opp til 6-8 ind. bare under en slik preferert stolpe.

Norske og finske undersøkelser har vist at hønsefuglene er en kollisjonsutsatt gruppe. Ikke uventet synes storfuglen relativt hyppigst å være involvert i slike ulykker, men alt etter ledningenes beliggenhet i terrenget og den terrengtypen som de går igjennom, så blir alle hønsefuglene uforholdsvis ofte funnet drept under kraft- eller telefonliner. "Uttaket" her kan muligens sammenlignes med det årlige jaktutbyttet.

Tranefuglene representerer en av de aller mest kollisjonsutsatte fugleordener. Riksefuglene ernatt-trekkere, dette medfører at de visuelt ikke greier å oppdage kraftlinene under trekket.

Trana raster gjerne en lengre periode hver vår og høst i kulturlandskapet, her kommer de ofte i berøring med kraftledningsnettet. Det er da også angitt at min. 50% av de tranene som kom inn til Naturhistoriska Riksmuseet i Sverige i perioden 1975-82 hadde omkommet ved påflygninger av ledningsnettet. Vi har en slik lokal rasteplass for traner ved nedre deler av Nea i Selbu, her er det også funnet kollisjonsdrepte traner.

En annen alvorlig utsatt art er hubroen. Den omkommer spesielt ved kortslutningsulykker, ofte i transformatorstolper der der finnes tre nedadgående uisolerte ledninger med liten

innbyrdes avstand. I Norge har vi forsøkt å hjelpe den truede bestanden ved å sette ut hubro fra avlsstasjoner. Fram til utgangen av 1982 var 20 døde fugler gjenfunnet, 60% av disse var trolig drept på grunn av ulykker i forbindelse med kraftfordelingsnettet.

Det foreligger ingen undersøkelser som indikerer at spesielle spenningskategorier er mer utsatte enn andre, det registreres ulykker ved alle typer fra detaljfordelingsliner (også telefonliner) til overføringsliner for høyspent. Generelt synes uheldig trasevalg, uansett spenningskategori, å være den primære årsaken til at disse ulykkene skjer.

Enkelte tekniske installasjoner synes likevel å gå igjen som spesielt utsatte for kortslutningssituasjoner; dette gjelder piggisolatorer, ståltraverser og stolpe transformatoranlegg.

Aktuell litteratur

Bevanger, K. & P.G. Thingstad 1988. Forholdet fugl-konstruksjoner for overføring av elektrisk energi. En oversikt over kunnskapsnivået. Økoforsk utredning 1988-1: 1-100 + vedlegg.

Per Gustav Thingstad
Utleirvn. 37C
7033 Trondheim

Småstykker

Ørlandet i oktober

Stjørdal Feltbiologiske Forening/NOF-Stjørdal lokallag har gjort det til tradisjon å dra til Ørlandet i midten av desember. I år ble denne tradisjonen delvis brutt, da turen ble gjennomført i slutten av oktober, nærmere bestemt i helga 21-23.oktober.

Denne gang var det 13 ivrige som dro av gårde i tre biler, deriblant også eneste kvinnelige deltaker. Som i tidligere år fikk vi velvilligst låne Grande skole til overnatting. Første kvelden gikk som vanlig med til volleyball i gymsalen, med varierende antall deltagere. De aller ivrigste holdt ut til ettida før de krøp i soveposen.

Neste dag, som var avsatt til fuglekikking, startet bra. Like før vi skulle dra ut, ble en flokk grågjess oppdaget idet de sirklet over åkrene mot Grandefjæra og landet. 7 kortnebbgjess kom også flygende forbi, og like etter gikk 3 sangsvaner inn for landing i Grandefjæra.

Mens dette pågikk, kom en praktfull voksen havørn flygende over skolen og landet på en holme i Grandefjæra. Like etter suste en dvergfalk forbi, ivrig etter å få kloa i stæren den forfulgte. Den mislyktes imidlertid og stupte ned mot et par vipper som ble skremt opp. Dermed lettet en flokk på ca. 2-300 vipper. Til og med ei kråke måtte hive seg unna den vesle hissigproppen, før den satte kursen videre

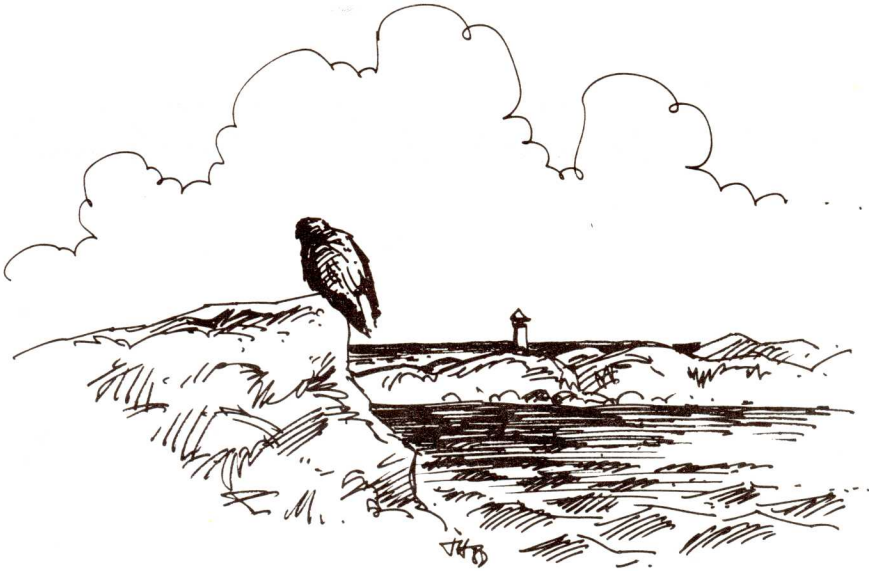
sørover. De første fortroppene av sildensvans gjorde sitt inntog da en flokk på 27 ind. landet på en telefonledning ved skolen.

Noen av oss har etter hvert blitt godt kjent med brilleanda fra Malvik og Tautra. Denne gangen så vi den for første gang på Ørlandet. Ikke bare en, men to brilleandhanner lå sammen med sjøorrerne i sjøen sør for Grande skole. På samme sted så vi også 15 gråstrupedykkere og en gulnebbblom.

Ved Uthaug så vi de første alkekongene, en art vi er blitt vant med å treffe på her ute. I fjærområdene øst for Uthaug så vi 5 gravender som ennå ikke hadde trekt sørover. I nordenden av Grandefjæra, ved Hoøya, var det også 5 gravender, samt minst 15 gråstrupedykkere.

De første som kom tilbake til skolen fikk se et av turens høydepunkter, nemlig en vandrefalk som jaget en stærflokk på ca. 300 ind. Etter middagen ble all dødtid effektivt levendegjort med volleyball og konkurranser i å komme på flest mulig arter som begynte med bestemte bokstaver. "Suppegjøk" og andre fantasifulle forslag ble ubønnhørlig strøket.

Neste morgen ble de fleste vitne til et av naturens drama og en uforglemmelig opplevelse. I sjøen sør for skolen hvor det lå store flokker med ærfugl, sjøorre og to brilleender, kom en voksen havørn flygende og slo ned på en ærfuglhann. Ørna ble liggende på

sjøen med ærfuglen i klørne og forsøkte å få luft under vingene. Endelig kom den seg opp og fløy noen meter mot land før den måtte slippe ærfuglen. Det var stiv, nordlig kuling, og det var sannsynligvis det som skapte problemer for ørna.

Ærfuglen levde ennå og dukket, men ørna hang over og ventet på at den skulle komme opp igjen. Det gjorde den, ørna slapp seg ned og fikk nytt tak, men måtte slippe igjen etter noen meters flukt. Mens dette pågikk kom en ung havørn flygende og ville være med. Nå prøvde de to ørnene å utmatte ærfuglen ved stadig å tvinge den under vannet hver gang den dukket opp. De to skiftet på dette. Nå fikk vi se at det var betydelig størrelsesskilnad på ørnene, den voksne var tydelig minst og sannsynligvis en hannfugl, mens den unge var en hunnfugl. Gammelør-

na fikk på nytt tak i ærfuglen, men klarte heller ikke denne gang å få den med seg. Etter noen forsøk til, ga den opp og fløy innover mot land og landet like ved vegen like sør for skolen, hvor den ble nøye studert gjennom ti teleskop. Etter ei stund fløy den videre. Ungfuglen var også forsvunnet.

Resten av søndagen gikk med til vasking og rydding, før vi låste etter oss. Før vi satte kursen hjemover, var vi en tur innom Uthaug og Garten i håp om å få se noe havsfugl som kunne ha blåst inn. Den eneste havsfuglen vi så var en havhest mellom Garten og Agdenes, foruten endel alkefugl og noen krykkjer.

Per Inge Værnesbranden
Sandfærhus
7500 Stjørdal

Fotohjørnet

Heldigvis så ble trykken ikke så aller verst på siste bilde! Det skulle være flere holdepunkter som kan lede oss på rett vei. Størrelsen er allti vrien å anslå på bilder, men bladene foran fuglen antyder at dette er en liten vader.

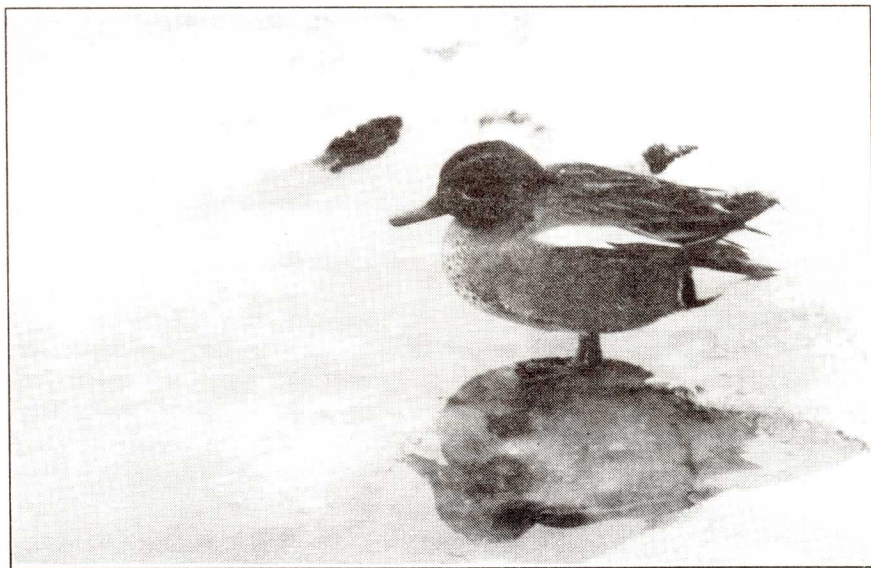
Ett kort og relativt rett nebb som er kortere enn lengden på hodet kutter sterkt ned på valgene. Det spinkle nebbet utelukker sandløper og polar-snipe som vi vel har friskt i minne fra før i år!

Blant de andre småvaderne merker vi oss bl.a. dvergsnipe og fjæreplytt. Den første har karakteristiske hvite streker i V-form på ryggen, fjære-

plytten er alltid mørk i brystet. Vår vader som er flekkete på ryggen, men uten noe egentlig mønster, leder oss da mot den siste vanlige småvader hos oss, nemlig temmincksnipe. Vi skimter også såvidt at beinfargen er lys (gulgrønn), noe som er typisk for temmincksnipe.

Vår fugl er i sommerdrakt, i vinter- og ungfugldrakt er den langt mer anonym. Nettopp denne gråbrune, kontrastløse drakten er det som oftest avslører arten i felt. En spesialitet for temmincksnipe er de hvite feltene på stjertkantene, noe den er ensom om å ha. Bildet var tatt av Georg Bangjord.

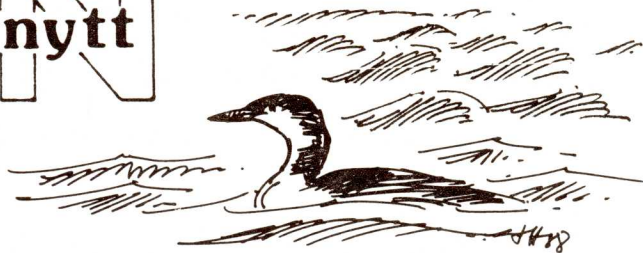
ØRS

Hvilken art er dette? Svar kommer i neste nummer av TN

TN

Siste nytt

Etter den fine sommeren og første del av høsten, har nesten hele denne perioden, fra midten av september til midten av november, vært prega av mye regn og vind. Når det gjelder fuglelivet har det kanskje ikke vært de helt store nyhetene.

Lommer - stormfugler

En **gulnebb** ble sett i Flatnesfjæra, Ørlandet 22. oktober. Det ble sett opptil to **dvergdykkere** i Nidelva ved Nidarø i begynnelsen av november. Og på Tautra ble det sett 45 **smålom**, 60 **horndykkere**, 15-20 **gråstrupedykkere** og 3 **toppdykkere** 16. oktober! 5 toppdykkere ble sett her 2. oktober.

Stormfuglene er sett også i denne perioden. En **havhest** ble sett på Garten, Ørlandet, 23. oktober. En **stormsvale** ble sett i Grandefjæra 8. oktober, og 1 **havsvale** ble fanget på Linesøya, Åfjord, den 11. november. Den ble senere sluppet.

Andefugler

Det har vært tellinger av **kanadagås** i Gaulosen i høst, og på det meste ble det sett 730 individer i begynnelsen av oktober. Nå er halvparten av disse trekt videre sørover. I høst er det i tillegg sett over 100 **grågås** og nesten 200 **kortnebbgås** samt ei **sædgås**. Av kortnebbgås er det forøvrig meldt om mange flokker på trekk sørover. I Selbu var det også i høst mange som gikk ned og oppholdt seg en tid i området ved

utløpet av Nea. På det meste ble det sett ca. 570 ind. i månedsskiftet sept./okt.

Det er ikke så mange observasjoner av ender denne gangen. I tillegg til den hannen av **islandsand** som i år kom til Buvika i slutten av oktober, er de to hannene av **brilleand** også sett flere ganger senere utover høsten (se TN 3/88). Foruten disse kan nevnes en **taffeland** hann hammervatnet, Levanger 20. oktober og 6. november. To hunner av samme art holdt til i Gaulosen 23. oktober.

Rovfugler og ugler

Smågnagerbestanden har holdt seg utover høsten, ser det ut til. Det har resultert i ekstra mange obs. av **haukugle**. I tillegg kan nevnes en **myrhauk** (hunnfarget) som ble sett ved Olavsgruva, Røros den 9. oktober. **Vandrefalk** er sett flere ganger på Ørlandet i høst, og på Skatval, Stjørdal så seint som 6. november.

Riksefugler - spurvefugler

En forsinket observasjon av **Åkerrikse** er kommet fra Ørlandet, der den ble hørt i midten av juni. Ei **sivhøne** hadde tihold i hammervatnet 29. oktober. Den 11. november ble det fanget ei ung sivhøne på Frøya, den ble senere sluppet ved Nidelva, Nidarø.

Det ble sist etterlyst observasjoner av **trane**, dette er fortsatt like aktuelt. Det er kommet inn en del observasjoner, og de

siste 12 ind. ble sett så seint som den 25. oktober i Selbu.

En **dobbeltbekkasin** ble sett på Sutte-røleiret, Stjørdal 1. oktober. Det har kommet inn tre obs. av **kvartbekkasin**; ett ind. Rinnleiret 1. oktober, 1 ind. Sandfærhus, Stjørdal 9. oktober og min. 3 ind. Trøite, Stjørdal samme dag.

En voksen **fjelljo** ble sett på Taura 2. oktober. Ei sein **rødnebbterne** og ei sannsynlig **svartterne** ble sett samme sted og samme dag.

Over Steinkjer ble en forsinket **tårnseiler** sett den 25. oktober, og på Singsaker, Trondheim ble en **hvitryggspett** sett den 23. oktober.

En **tartarpiplerke** hadde tilhold på Taura 2. oktober. Det er sett uvanlig mye **sidensvans** denne høsten, eksempelvis

300 ind. Stjørdal sentrum 30. oktober. Trøndelags første **rørsanger** ble fanget på Trøite, Stjørdal 24. september. Den hadde svensk ring. Samme dag ble også en **gulbrynsanger** fanget, ingen dårlig dag på Trøite med andre ord. To **spettmeiser** ble observert i Reelia, Stjørdal ultimo oktober og 1 ind. Stokkhaugen, Stjørdal ultimo oktober/primio november.

Dette var alt for denne gang. Frist for innlevering av observasjoner til neste gang er 15. februar.

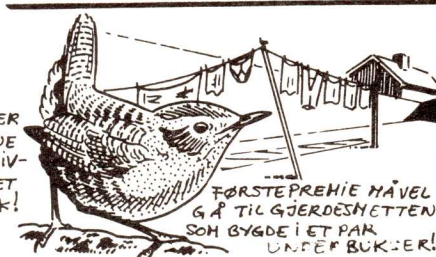
Nye opplysninger sendes til:

**Jostein Sandvik,
Ø. Møllenberg 49,
7014 Trondheim.**

Tlf. (07) 52 51 42 eller (07) 51 32 49.

FUGLE
LÆREPEN

FUGLER HEKKER
VANLIGVIS I SINE
NATURLIGE OMGIV-
ELSER, MEN DET
FINNES UNNTAK!

FØRSTEPREHIE HÅVEL
GÅ TIL GJERDESNETTEN
SOM BYGDE I ET PAK
UNDEF BUKJER!

ET FINT HJEM FOR
KJØTTMEISA ER DET
Å SETTE BO I EN
POSTKASSE.

ET RØDSTRUPE
REIR I EN
JAKKELOMME
ER IKKE
DUMT SÅ
LENGE JAKKA
IKKE BLIR
BRUKT!

ET SVARTTOST
REIR I
BILHOTOREN ER VEL
LITT UVANT?

DU HAR
NOE OGSÅ
OPPLEVD
RARE REIR-
PLASSER,
KANSKJE
DU KAN
SKRIVE
TIL TNOH
DEN?

Innhold

- 84 Sjøfuglutvalget for Trondheimsfjorden: Vintertellinger av sjøfugl i Trondheimsfjorden 1979 - 1988
- 98 Øystein R. Størkersen & Trond Haugskott: Fugleobservasjoner fra Gaulosen 1982 - 1988
- 112 Per Gustav Thingstad: Energiforsyningen som skadefaktor for fuglelivet
- 115 Småstykker
- 117 Fotohjørnet
- 118 TN siste nytt
- 119 Fuglelæreren

Forsidefoto: Kattugleunge av Georg Bangjord